

Het Gedachtenmuseum van... *Peter van der Heijden* *beeldend kunstenaar*

Van 27 maart t/m 17 april organiseert de kunstcommissie van DAS Rechtsbijstand i.s.m. de SBK in Bedrijf Amsterdam de tentoonstelling "Het gedachtenmuseum van Peter van der Heijden" in het restaurant van de DAS Rechtsbijstand.

In het gedachtenmuseum wordt inzicht geboden in de kunstwerken, inspiratiebronnen en werkwijze van één van de kunstenaars uit de DAS-collectie. Behalve 'affe' kunstwerken worden ook andere zaken getoond, zoals ontwerptekeningen, verzamelingen, voorwerpen en afbeeldingen die de kunstenaar inspireren. Zo wordt - op een beeldende manier een kijkje geboden in het gedachtegoed van een kunstenaar.

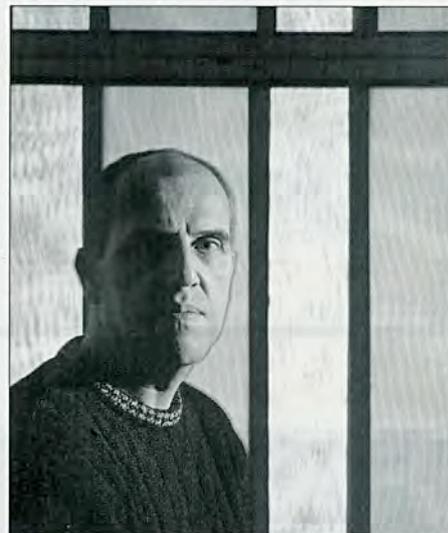
Marijn van der Jagt, publiciste over kunst en nieuwe media in ondermeer de Volkskrant en de Groene Amsterdammer, bezocht de kunstenaar in zijn atelier.

Nu komt er een mooie scène, zegt Peter van der Heijden (1950). Hij wijst naar de televisie. Daarop is 'Gnat dance' te zien, een videofilm die Van der Heijden in 1995 maakte voor P.A.R.K.-tv. Dit Amsterdamse tv-station zendt iedere nacht van één tot twee uur uit, onder het motto: 'Puur beeld en geluid'. Een P.A.R.K.-filmpje duurt een uur, vertelt geen verhaal en kent geen dramatische opbouw. Op de video van Peter van der Heijden zie je drie transparante muggenlarven kronkelen in water. Het is geen doorgaand gewriemel. Ze bewegen schokkerig en liggen soms even helemaal stil.

De 'mooie scène' waar Van der Heijden op doelt ontstaat als een paar minuscule 'trilhaardieltjes' te dicht in de buurt komen bij de muggenlarven. Die reageren heftig geïrriteerd op de 'botsautootjes', zoals Van der Heijden de trilhaar-

diertjes noemt. Hij heeft de kleine belagers expres bij de muggenlarven gevoegd, als tegenspelers in een dans van actie en reactie. De confrontatie zorgt voor een klein hoogtepunt in het minimale drama dat perfect past bij P.A.R.K.-tv. Het is televisie voor de afgeleide kijker, je hoeft er niet de hele tijd naar te kijken.

De muziek waar deze muggenlarven op 'dansen' is van Frank Zappa, afkomstig uit Van der Heijdens uitgebreide collectie Zappa-platen. De kunstenaar heeft deze muziek niet direct onder de beelden geplakt. Er is een wonderlijke afstand tussen beeld en geluid. De muziek klinkt ver weg, alsof het geluid uit een oud radiootje komt in de hoek van een grote ruimte. Die ruimte, dat is de woning van Peter van der Heijden, de zolder van een Amsterdams pakhuis, tevens zijn atelier. Daar heeft Van der Heijden het filmpje opgenomen. Voor de camera projecteerde hij een 'levende dia' op de muur: een dubbel glasplaatje met daartussen een laagje water met de minuscule beestjes. Hij zette een plaat van Zappa op, schakelde het beeld en het geluid van de videocamera aan, en ging zelf verder met andere werkzaamheden. Je hoort hoe Van der Heijden tijdens de opnames door zijn pakhuiszolder liep, met galmende voetstappen op de houten vloer. Er wordt kunst gemaakt, maar ondertussen gaat het leven gewoon door. Het leven van de kunstenaar gaat door, die zit niet een uur lang met ingehouden adem naast de apparatuur - hij loopt rond, bedenkt een

nieuw project, gaat zitten om de krant te lezen of maakt wat te eten. Misschien klimt hij op een stoel om in het nestje van zijn broedende zangkanarie te kijken. Of hij geeft de vissen in het aquarium te eten: precies dezelfde muggenlarven als de drie uitverkorene die in het spotlicht hun dans doen. Het leven van die muggenlarven gaat ook gewoon door. Tot ze worden opgegeten door de vissen.

Creëren staat voor Peter van der Heijden regelmatig gelijk aan uitlichten en (her)ordenen. De levende projecties waar hij wel vaker mee werkt, belichten een uitsnede uit de natuur. Geen exotische natuurverschijnselen, Van der Heijden put uit de natuur waarmee zelfs de stadsmens zich omringt en waarvoor volwassenen vaak nauwelijks meer oog hebben. Onooglijk kleine organismes uit de sloot of uit zijn aquarium zet Van der Heijden uitvergroot te kijk. Streng selecteert hij ze in vorm en aantal, zodat er oogstrelende bewegende composities ontstaan, vergelijkbaar met de voortdurend veranderende patronen die in de computerkunst en -nijverheid zo populair zijn. 'Spannend en simpel', kwalificeert Van der Heijden deze levende projecties, en bovendien goedkoper dan een computerprogramma. Van der Heijden vergroot micro-organismen, maar hij doet ook het omgekeerde. Hij kijkt met precies dezelfde blik naar de bewegingen van minuscule wezentjes en naar landkaarten, naar de oppervlaktestructuur van een oude steen en naar plattegronden van steden, naar de craquelé van oude verf en naar ladders in panties. In zijn donkere kamer maakt hij

Expositie

"Het Gedachtenmuseum van Peter van der Heijden"

27 maart t/m 17 april 1998

Restaurant DAS Rechtsbijstand Amsterdam Zuidoost

zelf zogenaamde 'fractals'. Dat zijn natuurlijke, meetkundige figuren, waarin eenzelfde motief zich op steeds kleinere schaal herhaalt: Van der Heijden vermeedert bijvoorbeeld een plattegrond van een kerk of een moskee en arrangeert die herhaalde vorm zo, dat het van veraf lijkt alsof er een nieuw organisme is ontstaan.

In de reeks dia's die Van der Heijden op deze tentoonstelling laat zien, manifesteert zich glashelder zijn specifieke kijk op de grote en de kleine dingen van het leven. Het zijn totaal verschillende beelden: foto's van stenen, zelfgemaakte 'fractals', een detail uit een oude gravure. Deze dia's zijn niet voor de tentoonstelling vervaardigd. Zoals bij veel van zijn kunstwerken doet Van der Heijden een gerichte greep uit een van zijn verzamelingen die in de loop van zijn leven als vanzelf zijn gegroeid. Soms zit er tussen de dia's zowaar een tekening van de

kunstenaar: het krabbeltje waarmee Van der Heijden zijn buurman ooit iets uitlegde over de riolering van het pakhuis, of een vreemd vliegtuigje dat hij lang geleden schetste. 'Ik kan helemaal niet tekenen', zegt Van der Heijden opgewekt als hij een voorlopige versie van deze diareeks laat zien. Een kunstopleiding heeft hij nauwelijks genoten, hij studeerde andragologie, 'een studie naar de reactie van de mens op veranderingen', zoals hij het zelf omschrijft. Het kunstenaarschap moet Peter van der Heijden van z'n grootvader hebben geërfd. Hij was een 'manische homo-universalis van het ouderwetse soort'. Schoenfabrikant, schoenontwerper, kleurdeskundige, amateur-fotograaf, natuurvorser, hofleverancier en zangkanarifokker. De tekeningen die hij maakte voor nieuwe ontwerpen en de oude foto's van zijn beursstands en winketalages, verraden veel gevoel voor stijl. Maar wat het meeste indruk maakte op zijn kleinzoon wa-

ren de drukke, rommelige schoenwerkplaatsen waar de kleine jongen rondstruinde. Tevreden toont Van der Heijden het gedeelte van zijn verdieping dat hij als atelier gebruikt. 'Hier is het mij altijd om te doen geweest', zegt hij. 'Dit heb ik altijd gewild: een eigen werkplaats op een zolder. Om mooie plannen en mooie dingen te maken.' ■

colofon:

tekst: Marijn van der Jagt

samenstelling tentoonstelling:

Esther Gottschalk,

SBK in Bedrijf Amsterdam

kunstcommissie

DAS Rechtsbijstand: Han van den Elsaker,

Roderick van Tiel, Dirk van Loo

fotografie: 1. Peter van der Heijden

2. Speer Fotografie

